

A85/20

8 mei 1985

BELANGRIJKE MUTATIE IN TOP VEILIGHEIDSAPPARAAT DDR

Op 12 april jl. werd bekend dat generaal Herbert SCHEIBE door Wolfgang HERGER is vervangen als leider van de "Abteilung Sicherheitsfragen" van het CC/SED (Sozialistische Einheitspartei Deutschlands), die het partijtoezicht uitoefent op de "Nationale Volksarmee" (het Oostduitse leger) en het "Ministerium fuer Staatssicherheit" (het civiele inlichtingen- en veiligheidsapparaat van de DDR). In deze FOCUS wordt getracht achtergronden en betekenis te duiden van deze belangrijke mutatie, die kenmerkend lijkt te zijn voor de groeiende macht van Politburolid en CC-secretaris Egon KRENZ en de afbrokkelende invloed van de partijveteranen Erich MIELKE, minister van Staatsveiligheid, en Heinz HOFFMANN, minister van Defensie.

Op 12 april jl. besteedde de "Deutscher Fernsehfunk" aandacht aan een receptie ter gelegenheid van de zestigste verjaardag van generaal Horst STECHBARTH, plaatsvervangend minister van Defensie en bevelhebber van de grondstrijdkrachten in de DDR. De Oostduitse televisie ging daarbij niet alleen in op de felicitatieboodschappen namens de "Sozialistische Einheitspartei Deutschlands" (SED) en de "Nationale Volksarmee" (NVA), maar noemde onder de aanwezigen ook Wolfgang HERGER, die voor het eerst in het openbaar werd aangeduid als leider van de CC-afdeling "Sicherheitsfragen" van de Oostduitse CP. Deze functie behelst vooral het politieke toezicht op de NVA en het "Ministerium fuer Staatssicherheit" (MfS), het civiele inlichtingen- en veiligheidsapparaat van de DDR.

Wolfgang HERGER werd op 10 augustus 1935 geboren in Rudolstadt (Thuringen) en is afkomstig uit een arbeidersgezin. Na een filosofiestudie aan de universiteit Jena in de jaren vijftig maakte hij in snel tempo carrière in de Freie Deutsche Jugend (FDJ), een van de belangrijkste massa-organisaties in de DDR. In april 1976 werd hij leider van de "Abteilung Jugend" van het

CC/SED. Deze functie combineerde hij vanaf mei 1976 (negende congres SED) met het lidmaatschap van het Centraal Comité van de SED en sinds november 1976 met het voorzitterschap van de commissie voor jeugdangelegenheden van de "Volkskammer", het Oostduitse parlement.

Van april 1971 tot mei 1976 was HERGER tweede secretaris van de FDJ-"Zentralrat". In deze functie fungeerde hij twee jaar als plaatsvervanger van FDJ-voorzitter Egon KRENZ, die in november 1983 tot volwaardig lid van het Politburo en secretaris van het CC/SED werd gekozen. In het CC-secretariaat ging KRENZ zich naast veiligheidsaangelegenheden ook bezighouden met o.a. jeugd- en sportzaken, waardoor hij in zijn dagelijkse werkzaamheden opnieuw regelmatig in contact kwam met HERGER.

Tegen deze achtergrond is het niet verwonderlijk dat HERGER door Westduitse waarnemers wordt omschreven als een vertrouweling van KRENZ, die in zijn functie van CC-secretaris immers HERGER's benoeming tot leider van de CC-afdeling "Sicherheit" heeft voorbereid.

De goedkeuring van de mutatie in de top van het DDR-veiligheidsapparaat door het SED-Politburo moet waarschijnlijk beschouwd worden als een politieke nederlaag van minister van Defensie Heinz HOFFMANN en minister van Staatsveiligheid Erich MIELKE, beiden lid van dit partijorgaan. Vooral MIELKE leek de afgelopen maanden andere kandidaten dan Wolfgang HERGER op het oog te hebben voor de vervanging van de 70-jarige generaal Herbert SCHIEBE als leider van de CC-afdeling "Sicherheitsfragen". Met name het hoofd van de civiele inlichtingendienst van de DDR 'Generaloberst' Markus WOLF** leek tijdens de viering van het zevende lustrum van het MfS in februari jl. door de 77-jarige Staatsveiligheidsminister in de gelegenheid te worden gesteld om zich te profileren als diens potentiële opvolger. Een benoeming tot leider van de CC-afdeling "Sicherheit", zou WOLF een uitstekende uitgangspositie hebben verschaft om te zijner tijd in de voetsporen van MIELKE te kunnen treden.

Met de keuze van KRENZ voor HERGER werd ook een tweede belangrijke kandidaat van het duo MIELKE - HOFFMANN gepasseerd: de plaatsvervangend leider van de CC-afdeling "Sicherheitsfragen" generaal-majoor (van het MfS) Fritz RENCKWITZ.

Opvallend is voorts dat HERGER in tegenstelling tot het vorige hoofd van dit onderdeel van het CC-apparaat generaal Herbert SCHEIBE geen opleiding in de Sovjetunie heeft genoten en ook niet beschikt over ervaring opgedaan in militaire kringen of in de inlichtingen- en veiligheidswereld. Door Westerse waarnemers wordt dan ook betwijfeld, dat de Moskougetrouwe partijveteranen MIELKE en HOFFMANN, die een aanzienlijk deel van hun loopbaan

**WOLF zwaait al 28 jaar de scepter over de "Hauptverwaltung Aufklärung" (HVA), het offensieve hoofddirectoraat van het MfS, dat in Westerse veiligheidskringen wordt beschouwd als een van de meest succesvolle spionagediensten van de laatste decennia. Zie ook: FOCUS Nr A85/11 d.d. 6 maart 1985, getiteld: MINISTERIUM FUER STAATSSICHERHEIT VIERT 35-JARIG BESTAAN.

hebben doorgebracht in respectievelijk het MfS en de NVA, de partijcontrole op hun departementen gaarne overlaten aan de betrekkelijke 'buitenstaander' HERGER.

Dat KRENZ er desalniettemin in geslaagd is om de benoeming van HERGER door het SED-Politburo te 'loodsen', is kenmerkend voor de groeiende machtspositie van de voormalige FDJ-voorzitter. Sinds zijn 'verkiezing' tot Politburolid en CC-secretaris wordt KRENZ door de secretaris-generaal van de SED Erich HONECKER systematisch als diens kroonprins naar voren geschoven. Bij tal van officiële gelegenheden en vooral in contacten met vooraanstaande buitenlandse gasten is KRENZ inmiddels opgetreden namens de partijleider.

Uit de vervanging van SCHEIBE door HERGER, de eerste belangrijke mutatie in de hoogste regionen van de partij die door KRENZ werd doorgevoerd, leiden Westerse waarnemers af dat de ster van de Benjamin onder de SED-Politburoleden nog steeds rijzende is. Van bevriende zijde werd vernomen dat HONECKER mogelijk al tijdens het elfde congres van de SED in april 1986 door KRENZ zal worden opgevolgd. HONECKER (72) heeft, althans in het openbaar, echter nog niet te kennen gegeven, dat hij in de nabije toekomst reeds afscheid van de macht wil nemen. Het is dan ook aannemelijker dat de SED het voorbeeld van de Hongaarse CP zal volgen, die tijdens haar congres van maart jl. voor het eerst een plaatsvervangend secretaris-generaal koos. Voor een dergelijke functie in de DDR komt dan inderdaad vooral Egon KRENZ in aanmerking.

Indien tijdens het aanstaande SED-congres toch belangrijke mutaties in het Politburo van de Oostduitse CP plaatsvinden, staat vooral de positie van MIELKE (77) en HOFFMANN (74) op het spel. Beide oudgedienden hebben sinds mei 1984, toen hun orthodoxe geestverwant Paul VERNER (74) uit de partijtop vertrok, veel van hun invloed verloren, hetgeen bij de benoeming van HERGER tot "ZK-Abteilungsleiter fuer Sicherheitsfragen" nog eens werd bevestigd. Eventuele opvolgers voor MIELKE en HOFFMANN moeten waarschijnlijk onder de plaatsvervangend ministers van respectievelijk Staatsveiligheid en Defensie gezocht worden. Tenzij KRENZ opnieuw de buitenwereld verrast en andermaal uit de gelederen van de FDJ, de 'broeikas van de partij', zijn kandidaten naar voren schuift.